

Georg Mejer Mauritius Sanderus

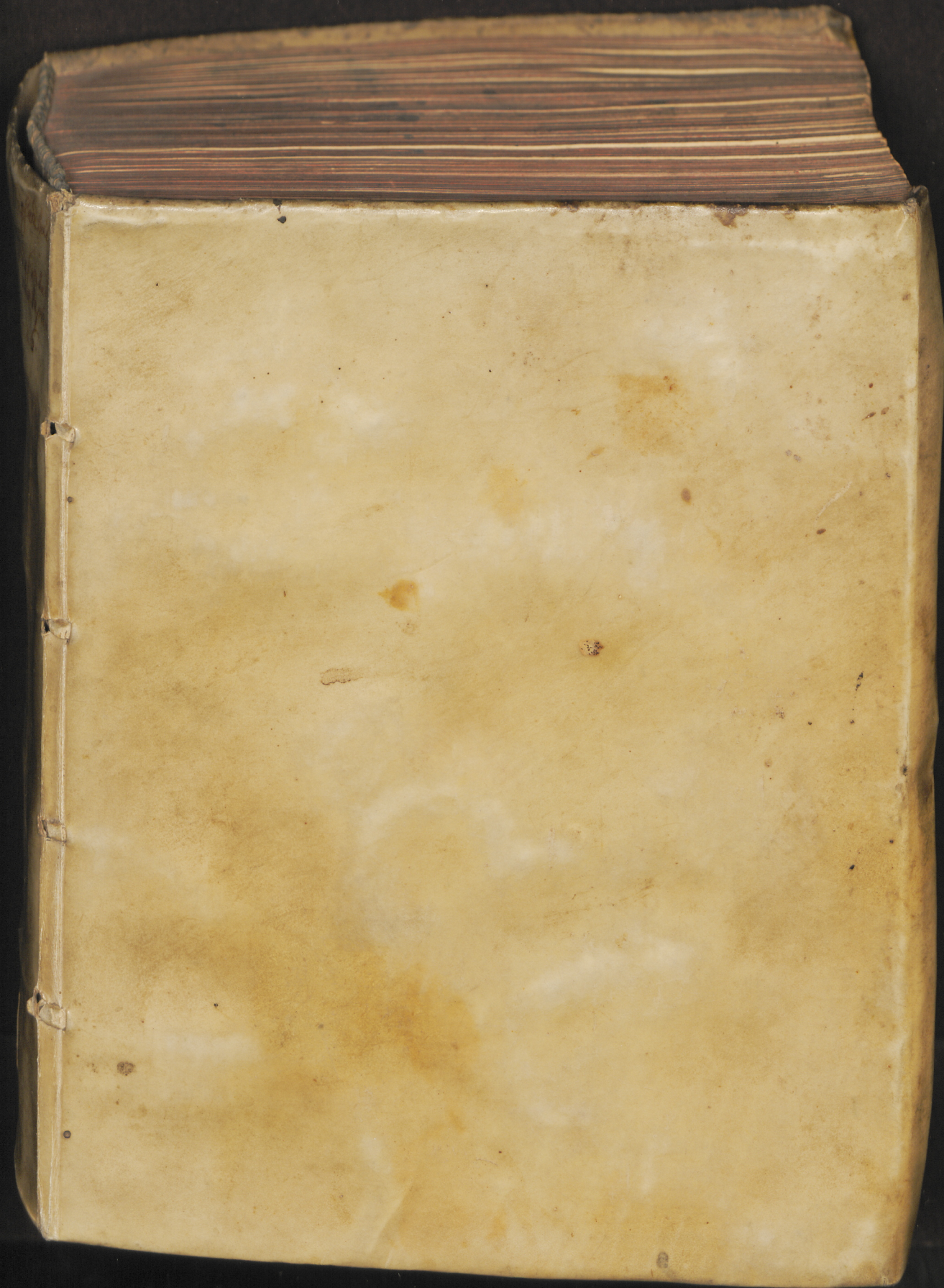
Disputationum Physicarum Vicesimasecunda. De Anima In Genere, Et In Specie De Vegetante

Rostochii: Myliandrus, 1610

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn742736997>

Druck Freier Zugang

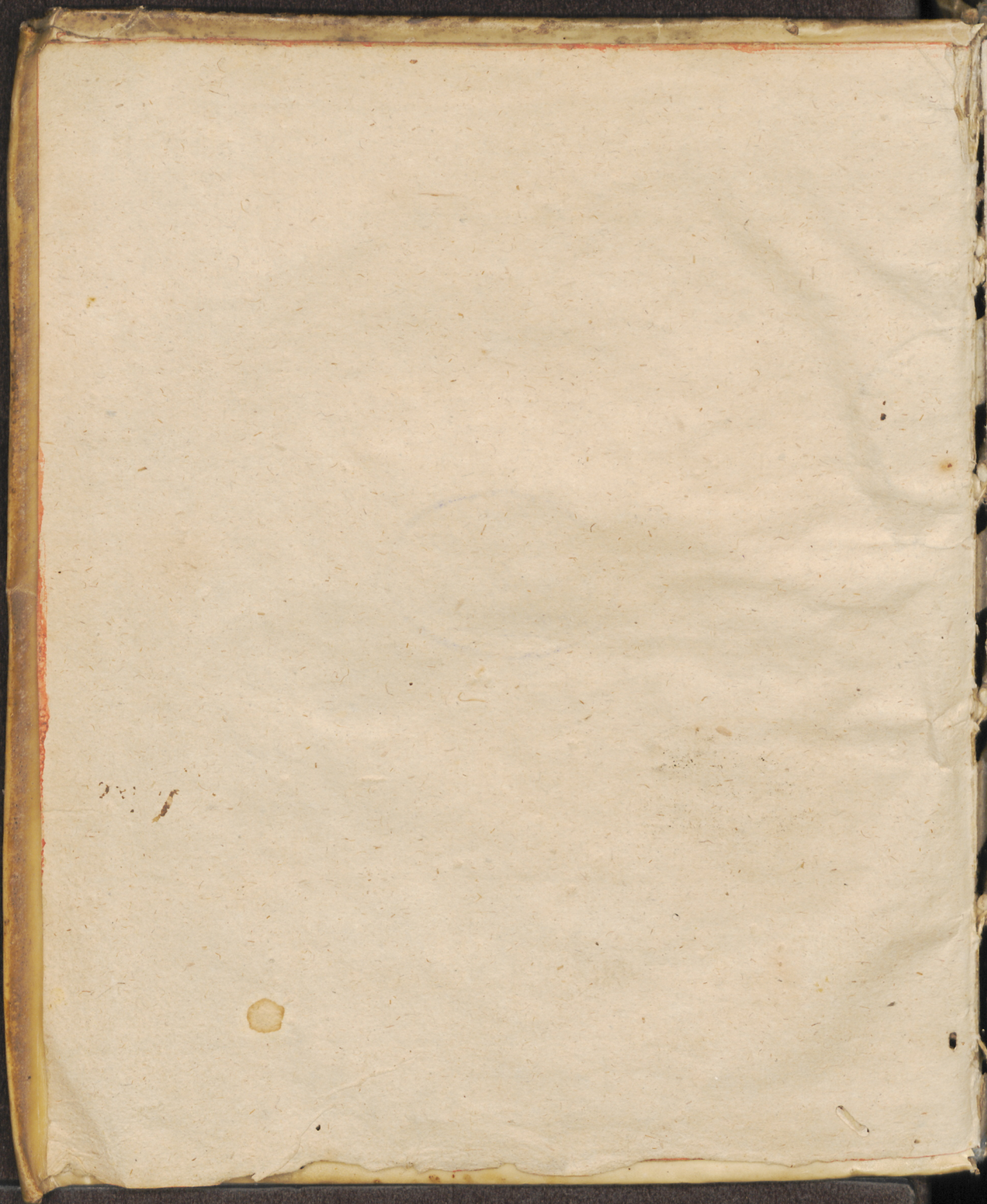
51

R. U. phil. 1609. 10.

12 gyl.

35 1717

Disputationum Physicarum
VICESIMASECUNDA
DE
ANIMA IN GE-
NERE, ET IN SPE-
CIE DE VEGETANTE.

Quam

Divina adspirante gratia

In Inclita Academia Rostochiensis

SUB PRÆSIDIO

M. GEORGII MEIERI

Duderstadensis Saxonis.

Tuebitur

MAURITIUS SANDERUS

Hadelens. Saxo.

Ad diem 1. August. horis & loco consuetis.

Rostochij Typis Myliandrinis Anno 1610.

*Amplissimo, pietate, prudentiâ, ac digni-
tate ornatissimo viro,*

DN. IACOBO Willer /
Provinciae Haderiae apud Altenbruchenses
Prætori meritissimo,

UT ET

Integerrimis, prudentissimis, ac præstantissimis viris,

DN. JOHANNI Tammen /

DN. JOHANNI Willer /
cæterisque ejusdem provinciae Altenbruchensis
Dominis Scabinis honoratissimis,

NEC NON

Virtutis ac piæ eruditionis splendore Clarissimo viro,

DN. HENRICO Beim Graben /
& reliquis Judicii ibidem assesso-
ribus dignissimis.

*Dominis Patronis, Mæcenatibus, Affinibus ac cognatis suis
ἐλκελινῶς colendis, hoc γράμματι Φυσικὴν in perpetua
observantia ἀκμήειον & sui commendatio-
nem humiliter consecrat & offert*

Mauritius Sanderus
Haderenf. Saxo.

DE ANIMA IN GENERE, ET IN SPECIE DE VEGETANTE.

Theorema I.

De anima rectè præcipit Physica.

Nunc tandem ad nobilissimam ac præstantissimam illam, quæ de anima suscipitur, considerationem pervenimus, cujus pertractatio quia animâ vegetante, sentiente & rationali absolvitur: hîc de vegetante, præmissis quibusdam generalibus agere instituimus.

I. Initio autem haud perperâ in Physicis agi de anima statuimus. 1. Quia homo qui considerationis est Physica, non potest perfectè cognosci sine anima: hac enim principalis illius est pars: 2. Quia anima quatenus corpori est juncta, est natura: Est siquidem motus principium 3. Quia est forma corporis animati. Physica autem non minus agit de forma, quam de materia.

II. Obijcis. 1. Quod Physica tantum agat de corporibus. 2. Quod anima consideratio propriè ad Metaphysicam pertineat. 3. Quod anima non competant affectiones Physica, ut sunt locus, motus, quies, generatio.

III. Respondemus ad objectionem primam, verum non esse Physicam tantum agere de corporibus. De tribus enim in quacunque scientia agi solet: De subjecto, de principiis, de affectionibus. Quia igitur & Physica scientia est, non tantum de unico, subjecto videlicet quod est corpus agere debet, sed & de principiis corporis, ut & affectionibus ejusdem. Licet ergo anima non habeat ratio-

mem corporis: habet tamen principij, qui est forma: Omnis vero forma est principium. Ad secundam, anima considerationem esse duplicem, absolutam & respectivam. Absoluta ad Metaphysicam: respectiva ad Physicam pertinet. Absolutè autem anima consideratur, quatenus est Ens, citra respectum ad corpus: Respectivè vero quatenus est in corpore, illudq; informat. Jam vero absurdum non est, de unâ & eadem re in diversis agi disciplinis, alio tamen atq; alio modo. Ad tertiam, affectiones tantummodo competere subjectis, non vero principijs. Quia igitur anima non est corpus ipsum, sed principium, neq; possunt etiam, neq; debent corporis affectiones eidem competere.

Theorema I I. Anima non est corpus.

I. Evidentia hujus theorematjs tanta est, ut ei obloqui qui velit, sanâ mente destitui videatur. Attamen quia reperiuntur in dubium id qui vocare non verentur, placet rationibus quibusdam illud ipsum munire, ac contrariam sententiam rationis judicio & examini subicere. Quod itaq; anima non sit corpus sic probatur. 1. Quia nullum corpus informat corpus: penetraret enim unum alterum, à qua penetratione natura abhorret. 2. Quia forma nulla composita est ex materia & forma: Ideoq; nec in principia resolubilis. E quibus enim quid non constat, nec in id resolvi potest. Anima simplex est. Ergo non composita ex principijs. Ergo non solubilis in principia. Scal. exerc. 307. sect. 14. Corpus autem quod est, omne compositum est ex materia & forma, inq; ea vicissim resolubile. 3. Quia non habet trinam dimensionem, longitudinem videlicet, latitudinem & profunditatem. Omne autem corpus habet trinam dimensionem.

I I. Videbimus nunc quid contra afferri possit. Obijciunt
1. Quod

1. Quod anima praesertim sentiens & vegetans corrumpatur. Corruptio autem est corporis, quemadmodum & generatio. 2. Quod omnis anima sit composita ex actu & potentia. Compositio autem non nisi in corporibus locum habet. 3. Quod licet quantitatem non habeat sensibilem: habeat tamen intelligibilem, ob finitatem.

III. Verum respondemus ad argumentum primum, esse homonymiam in voce corruptionis, quae est corpori, & forma, & etiam accidentibus tribuitur, sed non uno & eodem modo. Forma quatenus abit in potentiam materiae, est quaeducta fuit. Accidenti similiter. Corpori vero quatenus resolvitur in sua principia, est quibus constat. Licet ergo anima sentiens in brutis; & vegetans in plantis intereat & corrumpantur: non tamen corrumpuntur ad eum modum, quo corpora, siquidem non abeunt in principia, quia est nullis constant. Ad secundum, distinguendum esse inter compositionem physicam & metaphysicam. Non haec: sed illa tribuitur corporibus. Non igitur propterea anima est corpus quod ex actu & potentia composita sit, aliàs omne Ens quod est sub Deo esset corpus, quia omne hac ratione compositum dici potest. Quod enim actus purus non est, compositum aliquo modo est. Solus autem Deus purus. Scal. exerc. or. sect. 5. Sed corpus dicenda esset anima, si physicè composita esset, hoc est, ex materia & forma. Ad tertium, nondum probatum esse duplicem dari quantitatem sensibilem & intelligibilem, cum quantitas affectio propria sit corporis, quod omne sensibile est. Nec propter finitatem quantitas intelligibilis fingenda est, quia ab hac illa non pendet: Potest enim quicquam finitum esse, licet non sit quantum. Praeterea si quantitas intelligibilis esset affectio Entis omnis finiti, de ea etiam in Metaphysicis ageretur. Ubi autem hoc fit? nullibi. Quare ut de quantitate in Physicis tantum rectè præcipi statuimus: Sic eandem affectionem tantum corporum naturalium agnoscimus.

Theorema III.

Anima non est temperamentum.

Est siquidem temperamentum. 1. Qualitas è quatuor qualitatibus elementarium mixtione resultans. Nulla autem anima est qualitas: neq; ulla accidentia constituere possunt substantiam. 2. Est instrumentum, quo anima utitur in edendis actionibus animatis. Instrumentum autem non est id, cujus est instrumentum. 3. Temperamentum reperitur in omnibus corporibus, tam inanimatis quam animatis, quia ejus causa, mixtura videlicet qualitatibus elementarium in omnibus. Anima vero in corporibus inanimatis non reperitur. Ideoq; sententia Galeni merito improbatur, incaute scilicet ea quae sunt animae, temperamento adscribentis, quanquam Medici ipsum excusant, quod non tam animae essentiam investigare, quam ejus functionem declarare voluerit.

Theorema IIII.

Anima non est accidens, sed substantia.

I. Quanquam Aristoteles nunquam in ea fuit sententia, animam accidens esse: tamen quia non desunt argumenta id ipsum confirmantia, majoris evidentiae ergo de theoremate hoc agere volumus. Ac quod non sit accidens probamus. 1. Quia est forma substantialis. Nullum autem accidens potest esse forma substantialis. 2. Quia est omnium operationum in corporibus animatis agens principale et per se, quod accidentibus seu instrumentis utitur. Si ergo ipsa accidentibus utitur, non potest esse accidens. 3. Quia sustinet accidentia, ut scientiam, virtutem, vel ignorantiam, vitia. Accidentia autem quod sustinet, substantia sit necessarium est.

I I. Hic vero infertur. 1. Animam semper esse in alio. Quod

Quod autē in alio, accidens est, cum accidentis esse sit inesse.
2. Animam posse abesse à corpore citra ejus destructionem. Corpus enim, animā discedente manet corpus.

III. Sed facillimo negotio rationes hæc diluuntur. Prior, quia non omne quod est in alio, accidens est: Varios enim modos Aristoteles libr. 4. Phys. cap. 3. recenset, quibus aliquid in alio esse dicitur, ubi tamen unus tantum accidentibus tribuitur. Est digitus in manu, & vinum in vase, neq; tamen ut accidentia in subjecto. Ideoq; quod est in subjecto tanquam in subjecto, inhæsiuè scilicet, illud est accidens. Anima vero non est in alio inhæsiuè, tanquam accidens in subjecto, sed tanquam pars in toto, & principium in principiato. Posterior, quia corpus animā discedente non manet amplius corpus vivum, sed mortuum. Anima igitur quia non constituit corpus mortuum, sed vivum, neq; ab eo abesse potest, ut vivum maneat. Notandum tamen animam in corpore consideratam non esse substantiam completam, sed incompletam, quia habet rationem forma, quæ juncta materia, constituit substantiam completam.

Theorema V.

Anima est actus primus corporis naturalis potentiā vitam habentis. Arist. lib. 2. de anima c. 1. t. 6.

Posteaquam hætenus ostendimus, anima quid non sit: quid sit, nunc docendum. $\Psi\upsilon\chi\eta$ inquit Philosophus, ἐστὶν ἐντελέχεια ἡ πρώτη σὺν ὅλῳ τῷ φυσικῷ σώματι ἔχοντι δυνάμει. Per ἐντελέχειαν non intelligit motionē, agitationem, actionē sive operationem, (quicquid etiam Cicero contrā statuat, malè qui Philosophum interpretatus est, ut testis est Scal. exer. 307. sect. 39.) hæc enim omnia accidentia sunt: sed ipsam essentiam animæ informantis, ideoq; non simpliciter dicit: ἡ $\Psi\upsilon\chi\eta$ ἐστὶν ἐντελέχεια, sed ἐντελέχεια πρώτη, αὐτὴ.

Etus primus qui est ipsa forma, & sic substantia, ad differentiam
 actus secundi, qui non est forma, sed forma operatio, ideog. acci-
 dens. Hinc haud injuriâ Scaliger invehitur in illos, qui ipsi ignari
 ignorantia Philosophum insimulare veriti non sunt, dicens: Nullâ
 majorem asserre solet ignavis inscitia voluptatem, quam expeditum
 fastidiosumq. contemptum. Legissent igitur secundum Physicorum.
 Si sciunt quid sit εἶδ', quid μορφή, quid λόγ', quid τὸ τί ἦν
 εἶναι: non ignorabunt quid est ἐντέλεια, exer. 307. sect. 12. Si
 ergo queris quid ἐντέλεια? ἐντέλεια est εἶδ', μορφή, λό-
 γ' τὸ τί ἦν εἶναι respondet Scal. ibid. sect. 39. Et paulo inferius:
 ἐντέλεια est necessario substantia, & pars compositi, & potior, &
 perfectio, & finis, quid etiam garriant & barbari, & legulej, &
 Grammatici adversus aquilam κεραινοφόνον: Quid igitur ani-
 ma? Tibi dico quiritator: Anima est forma substantialis perficiens
 corpus tale, quale describit ibi (Aristoteles) idem ibid. sect. 12. Non
 vero anima ἐντέλεια sive actus est cujuslibet corporis naturalis,
 aliâs esset & lapidis & cadaveris: Sed ejus tantummodo, quod vitâ
 διὰ τὸν ἔχει, hoc est, quod aptis & idoneis organis est instructum
 ad vitales operationes obeundas. Nam anima per corporis organa
 suas exercet operationes.

Theorema VI.

Anima corporis organici est forma.

I. Animam esse formam corporis organici potentiâ vitam ha-
 bentis tota docet Peripateticorum schola, cum quod istud anima
 informet, tum quod per ejus organa anima suas operationes exer-
 ceat. Huic sententia non veritus est Timplerus sese opponer, ali-
 quot argumentis eam impugnans lib. 1. Phys. c. 1. q. 8. par. 3. Pri-
 mum hoc est: Si anima non est causa per quam corpus naturale or-
 ganicum est tale, sequitur illam non esse ipsius formam. Sed verum
 prius. E. Assumptio probatur, quia corpus naturale organicum
 per sectam habet essentiâ, antequam anima cum eo uniat. Secun-
 dum:

dum: Si nulla forma est materia forma, sequitur neg. animam esse
 formam corporis naturalis organici. Sed verum est prius. E. Assu-
 ptio probatur, quia si forma esset materia forma, sequeretur inde
 1. materiam quatenus est materia, esse formatum, & per consequens,
 causam quatenus est causa, esse causatum. 2. Unam partem essen-
 tialem compositi posse esse formam alterius, quod utrumq. absurdum
 est. Tertium: Si anima est forma corporis animati, non potest esse
 forma corporis naturalis organici, quod ab eo realiter & essentiali-
 ter differt. Sed verum est prius. E. Assumptio probatur, quia a-
 nima est causa interna, per quam corpus animatum est animatum.
 II. Hec sunt argumenta, ob quae Timplerius receptam veritatem
 deseruit, agitatui facili vento, quia nondum radices egit in animo
 ipsius Philosophia peripatetica. In primo argumento putat corpus
 organicum de quo loquitur Philosophus animam esse prius, quod post
 temporis aliquod intervallum cum anima uniatur, quod tamen fal-
 sum est. Anima non est corpore posterior: fabricat enim sibi cor-
 pus. Scal. exer. 307. sect. 14. Et expresse dicit Aristoteles, corpus du-
 vandū vitam habens non esse id, extra quod est anima, sed in quo
 anima existit. ἐστὶ δὲ τὸ ἀπὸ γενεῆς τὸ ψυχρὸν, τὸ δυνάμει ὄν
 ὡς ζῷον, ἀλλὰ τὸ ἐχόν. lib. 2. de anima c. 1. & 10. Hinc recte Magirus
 aliquid duobus modis δυνάμει esse dici monet lib. 6. phys. c. 2. primo
 quod actum non habet sicuti semen dicitur δυνάμει vivens esse cor-
 pus. Secundo quod actum quidem habet, sed illius actus opus non
 facit, sicuti actus serra est serra, sed quia non scindit, & tamen po-
 test scindere, in pariete pendens dicitur potestate esse serra. Non
 priori sed posteriori modo corpus cuius actus est anima, δυνάμει vi-
 tam habere dicitur. Est enim corpus istud organicum revera ani-
 matum, sed quia vita operationes non exercet, potestate dicitur a-
 nimatum esse. In secundo argumento duo adducit, ut putat absur-
 da nostram sententiam consequentia, quorum primum facile dilui-
 tur, si modo notetur materiam bifariam considerari, vel respectu to-
 tius compositi; vel respectu forma. Secundum priorem respectum

B

materia

materia est causa, & non causatum: secundum posteriorem vero est causatum, non causa. Alterum absurdum, absurdum simpliciter non est. In omnibus enim corporibus naturalibus hoc usu venit, ut pars essentialis una informet alteram, forma materiam. Sic anima rationalis quæ est pars una hominis essentialis informat corpus, quod est pars altera. Sed dicis formam respicere totum, non partem. Forma est in materia, & est in toto, sic enim loquimur cum tamen pars totius sit. Quomodo vero est in toto, si totius pars est forma ipsa? Est ὡς σοιχέειν ἐν ὁμοίᾳ τοῦ πᾶντος καὶ τοῦ μέρους. Scal. exer. 307. sect. 39. In tertio & postremo infert, corpus animatum non esse idem cū corpore organico, de quo loquitur Philosophus, quod tamē simpliciter verū non est, ut in refutationi primi monstravimus.

Theorema VII.

Anima rectè dividitur in vegetantem, sentientem & rationalem.

I. Hippius cum Timptero animā in tres dictas species divisionem insufficientem esse contendit, eamq; infringere conatur duobus potissimum argumentis, quorum primum hoc est: Tot sunt animæ, quot corporis animati species. Sed plures sunt corporis animati species. E. Minor probatur, quia præter corpus vivens, animal & hominem, datur planta & bestia quæ non minus sunt species corporis animati, ac homo. Alterum: Specierū disparatarum species distinctæ sunt forma. Animal & planta, homo & bestia sunt species disparatæ. E.

II. Verum minimè tanta videtur argumentorum esse certitudo, ut propter ea à vetusta & ab omnibus ferè recepta sententia divortium sit faciundum. Nam in prima merito negatur minor. Probationem quod attinet, dicimus plantam non opponi corpori viventi, neq; bestiam animali, quemadmodum species opponitur speciei. Quod autem negat Hippius, plantæ formam specificā esse animam vegetantem, & bestia sentientem, id ceu erroneum super. disp. 20. theor. 8. profligavimus. In secundo haud levīs deprehenditur confu-

so. Primo enim id semetipsum evertit: nam probat quaternarium animarum esse numerum, cum prius argumentum pro numero quinario pugnaverat. Deinde licet animal planta opponatur: tamen neq; bestia neq; homini opponi potest, quod ipse fatetur Hippus problemate statim subsequenti, ubi pro resolutione ejus sic dicit: Deprehendimus animal & hominem cum de se invicem pradicentur non esse species disparatas, sed subalternatim positas. Et exinde infert neq; animas esse disparatas, sed subordinatas.

III. Hand tamen inficiamur, quodlibet brutum in specie, ut & quamlibet plantam in specie suam habere peculiarem formam. Ubi enim alia est species, ibi alia quoq; forma. Jam vero quis nescit plurimas dari cum brutorum tum plantarum species? Sed quia illa, ut & alia multa nos latent, eas exprimere nequimus, neq; de his controversia existit. Sic leo prater animam sentientem habet adhuc aliam specificam, quâ differt ab equo. Similiter rosmarinus prater animam vegetantem aliam habet specificam, quâ differt ab hyssopo.

Theorema VIII.

Anima vegetans est actus corporis organici, quo illud nutritur, augetur & simile sibi producit.

I. Tres anima vegetantis precipuas esse facultates, ex allata jam definitione constat, nutritivam videlicet, augmentativam & generativam. Precipuas has dicimus, quia dantur & minus principales, quæ his principibus famulantur, & sunt attractrix, retentrix, concoctrix & expultrix. Per nutritivam facultatem id ex alimento in substantiam partium converso restauratur, quod cotidie absumitur. Per augmentativam ipsum corpus secundum omnes dimensionones augetur. Per generativam deniq; corpus novum quiddam ex semine proficiscit in specie simile producit.

II. Realiter vero tres dictas *δυνάμεις* à se invicem differre statuimus, cum quod una sine altera esse possit: videmus enim corpus vivens semper quidem nutriri, sed non semper augeri, vel etiam generare: tum quod qualibet facultas suum proprium ac peculiarem habeat finem uti manifestum est. Nec obstat argumentum quo quidam adversus sententiam nostram insurgunt: Ob alium atq. alium modum operationis, non oportet multiplicari facultates. Aique facultatis animæ vegetantis alius atq. alius saltem est operandi modus: Quia una facultas est qua nutrit, auget, & generat, cum una anima diversimodè pro conditione organorum agat. E. Nam major sibi non constat: Stante enim illà sequeretur neq. plures esse animas. Ideoq. quia definita omnium formarum facultatumq. vires sunt, & etiam inter sese distincta, malè confunduntur.

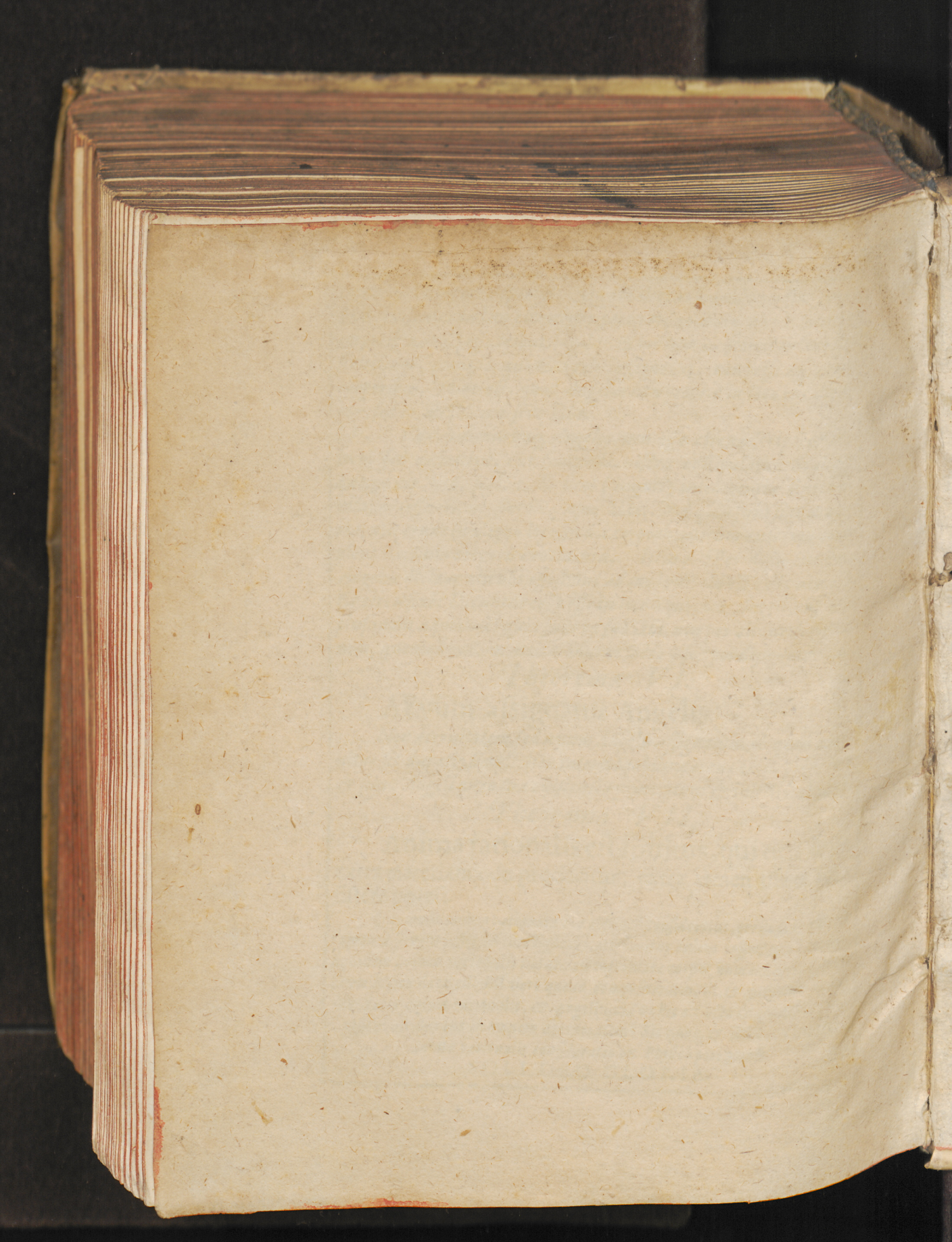
Theorema IX.

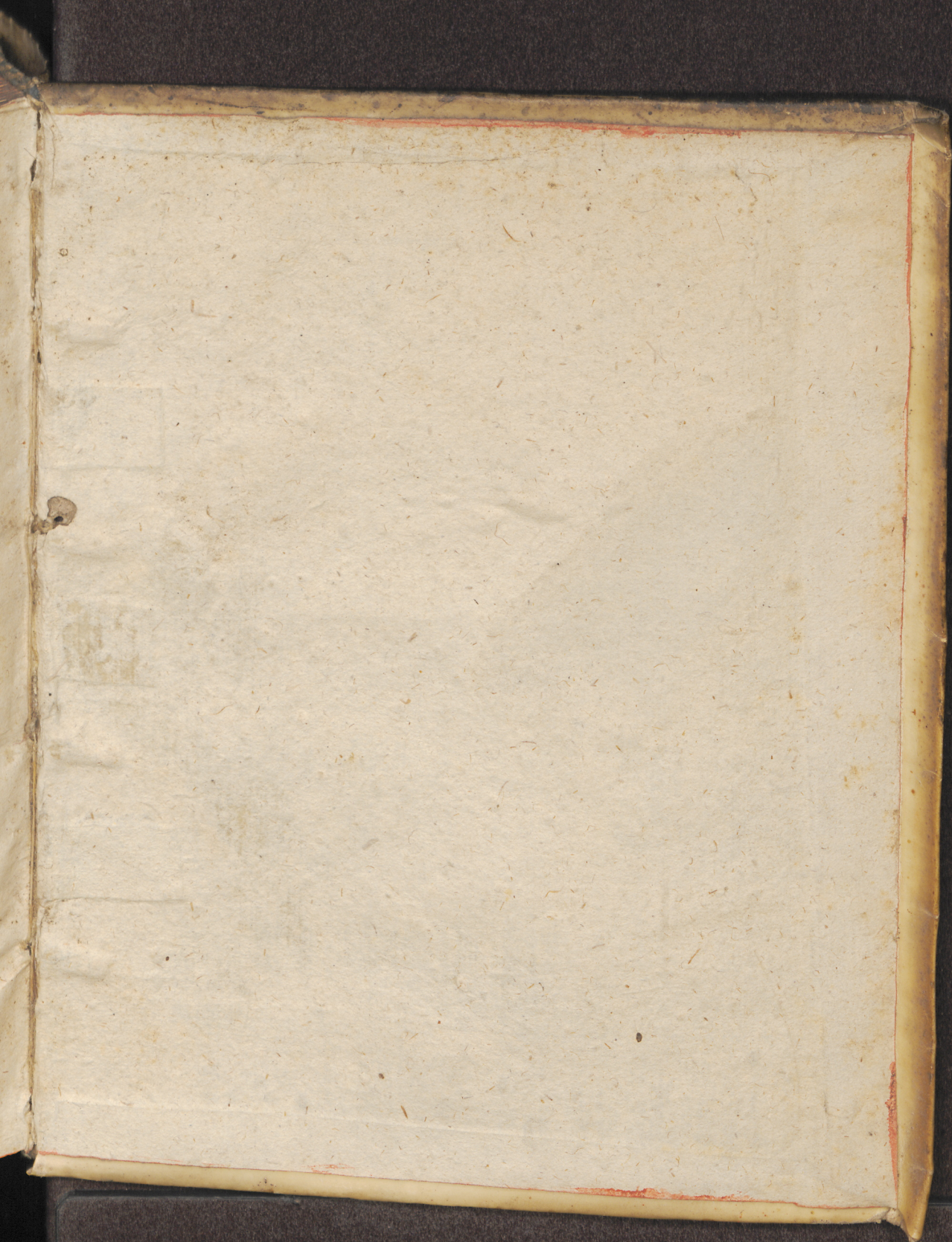
Animæ vegetanti inest vita, cui privativè opponitur mors.

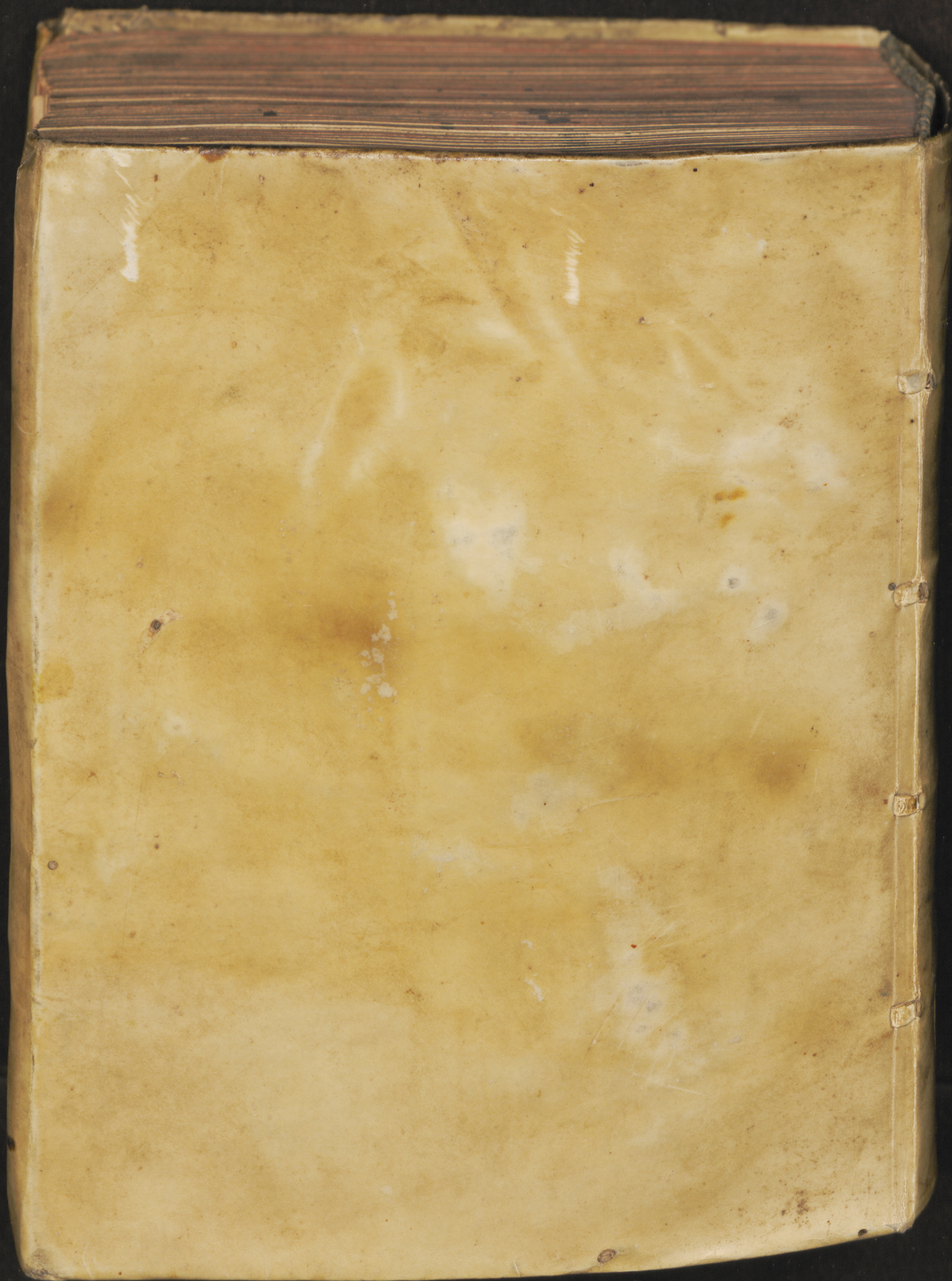
Καθ' ἣν ὑπάρχει τὸ ζῆν ἀνάσσει. Secundum animam vegetantem ipsum vivere omnibus inest, inquit Philosophus libr. 2. de anima c. 4. t. 34. Vitam definit Scaliger actum animæ in corpore, exerc. 102 sect. 5. Conservatur in calido & humido radicali, Humidum à naturali calore pedetentim consumitur, donec tandem ipse quoq. calor propter defectum pabuli deficiat, & sic necessariò oritur mors, quæ juxta eundem Scaligerum est omnium animarum functionum cessatio propter compositi dissolutionem. exerc. 307. sect. 33.

COROLLARIA.

- I. An anima moveatur? N.
- II. An unio animæ cum corpore sit forma corporis animati? N.
- III. An omnis anima à corpore sit separabilis, ut statuit Timp-
rus lib. 1. phys. c. 1. q. 14. part. 3.
- IV. An mors vitæ privativè opponatur? A.

Universitäts
Bibliothek
Rostock

http://purl.uni-rostock.de/rostdok/ppn742736997/phys_0020

DFG

306. sect. 20. in hac verba erumpens: Omne quod
mum principium, aut à primo principio. Un-
lia dependent igitur. Ergo suâ naturâ omnia
ruptibilia. Est itaq; spiritus corruptibilis &
natura: nunquam vero corrumpitur: nunquam
immortalitate Deus ipsum donavit.

Theorema II.

Spiritus est vel Angelus, vel
rationalis.

Legitimam hanc esse spiritus divisionem
dere licet. Nam 1. Angelus tantum, & ani-
gunt. 2. immortalitate fruuntur. 3. per se
possunt. Ergo etiam tantum spiritus existunt.

Theorema III.

Angelus est spiritus, qui pe-
in corpore, sed semper extra co-

I. Dicimus Angelum per se nunquam in
per accidens tamen id fieri posse, concedimus.

quando corpora assumere, ut appareant homi-
est. Et testatur Scaliger, Angelos ipsos sibi co-
359. sect. 13. Verum quia hujuscemodi corpo-
nunt, & natura eorum non est, corporibus re-
formare, merito per se ab omni corporis union-

II. Sunt vero Angeli in duplici differen-
boni: quidam mali. Malitiam intelligimus
lem, sed moralem. Diabolus enim ratione esse
nus, ac Angelus bonus. Quia 1. est Ens. C
bonum: quia bonum cum Ente convertitur.

Quicquid autem à Deo creatum est, bonum

A 3

